

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТОСТІ : ТЕОРІЯ, ДОСВІТ, ПРАКТИКА

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції
(28-29 квітня 2022 р., м. Одеса, Україна)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО (м. Одеса)
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТА ДИФЕРЕНЦІАЛЬНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО
ФАКУЛЬТЕТУ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТОСТІ : ТЕОРІЯ, ДОСВІТ, ПРАКТИКА

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції
28-29 квітня 2022 року

Одеса

ФОП Белий А.Є.
2022

УДК 159.9: 37.015.3

ББК 88.4

А 43

Друкується згідно рішення Вченої ради Соціально-гуманітарного факультету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Протокол № 6 від 17.02.2022 р.)

Актуальні проблеми психології особистості :
А 43 **теорія, досвіт, практика :** Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (28-29 квітня 2022 р.). / відп. ред. О. П. Саннікова. Одеса :ФОП Бєлий А.Є., 2022. 168 с.

ISBN 978-617-7757-40-4

Редакційна колегія

- Саннікова О. П. – *доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри загальної та диференціальної психології; відповідальний редактор;*
- Василенко І. В. – *кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної та диференціальної психології;*
- Меленчук Н. І. – *кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри загальної та диференціальної психології;*
- Санніков О. І. – *доктор психологічних наук, професор кафедри теорії та методики практичної психології.*
- Кривдик В. Г. – *здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти.*

Матеріали збірника містять результати теоретико - емпіричних досліджень, що здобуті в процесі науково-дослідної роботи студентів, аспірантів та науковців, які навчаються і працюють у закладах освіти України.

Для студентів, аспірантів, молодих науковців, психологів, педагогів та широкого кола зацікавлених осіб.

За зміст та помилки, що можуть зустрічатися в тексті статей, несуть відповідальність автори.

ISBN 978-617-7757-40-4

© Університет Ушинського, 2022

ОСОБЛИВОСТІ КОНФЛІКТНОСТІ ПІДЛІТКІВ РІЗНОГО РІВНЯ АГРЕСИВНОСТІ

Василенко І. А.

*кандидат психологічних наук, доцент
кафедри загальної та диференціальної психології,
Університет Ушинського*

Філонова К. С.

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Університет Ушинського*

У даному повідомленні представлено якісний аналіз взаємозв'язків між рівнем агресивності та конфліктністю (способі реагування на конфліктні ситуації).

У роботі використовувалася система методів, що включає: теоретичний аналіз літературних джерел з метою визначення стану розробленості позначеної проблеми; методи опитування, спостереження, бесіда, аналіз продуктів діяльності. Для діагностики агресивності та конфліктності застосовувалися методики: Методика дослідження агресивності Басса-Дарки. Методика Е.П. Ільїна і П.А. Ковальова «Особистісна агресивність і конфліктність». Методика К.Н.Томаса «Оцінка способів реагування в конфлікті». Обробка отриманих даних здійснювалася за допомогою кількісних і якісних (методи «асів» і «профілів») аналізів. Всього у дослідженні брало участь 45 підлітків. У вибірку ввійшли підлітки школи м. Одеси.

Розглянемо результати кореляційного аналізу між показниками конфліктності та агресивності.

Перш, ніж аналізувати табл. 1, нагадаємо, що в кореляційну матрицю ввійшли показники, встановленими двома методиками: 1) спрямованими на діагностику конфліктності: суперництво (Су), співробітництво (Сп), компроміс (К), избегание (И), пристосування (П); 2) показники, отримані за допомогою методики, спрямованої на діагностику агресивності (фізична агресія (Фа), непряма агресія (На), роздратування (Р), негативізм (Н), образа (О),

підозрілість (П), вербальна агресія (Ва), почуття провини (Пп). Результати отриманні у ході кореляційного аналізу, представлені у табл. 1.

Таблиця 1.

Значимі коефіцієнти кореляції між показниками конфліктності та агресивності

Показники агресивності	Показники конфліктності				
	Су	Сп	К	И	П
Фа			-254*		
На	308*		-260*		
Р	440**				-585**
О	463**	-218*			-334*
П	527**				-458*
Ва	550**	-359*	-251*		-374*
Пп		-247*		285*	

Як видно з табл.1 позитивний кореляційний зв'язок ($p < 0,01$) виявлено між показником суперництва, та показниками: непряма агресія, роздратування, образа, підозрілість, вербальна агресія.

В взаємовідношеннях між показником співробітництва і такими показниками агресивності як образа вербальна агресія, почуття провини виявлені від'ємні кореляційні зв'язки на 1% і 5% рівнях.

Показник компромісу пов'язаний з показниками: фізичною агресія, непрямою агресією, вербальною агресією від'ємним кореляційним зв'язком на 1% і 5% рівнях.

Позитивний кореляційний зв'язок ($p < 0,01$) виявлено між показником избегание та лише одним показником агресивності, а саме почуттям провини

Результати кореляційного аналізу демонструють від'ємний кореляційний зв'язок на 1% та 5% рівнях між показником пристосування та показниками: роздратування, образа, підозрілість, вербальна агресія

Для досягнення поставленої мети необхідно було виявити серед підлітків представників різних рівнів агресивності і порівняти між собою профілі їхньої конфліктності (способи реагування на конфліктні ситуації). У результаті проведеного

дослідження були виділені респонденти, у яких діагностувалося три рівня агресивності. У результаті були виділені групи досліджуваних, у яких діагностувалося три рівня агресивності. Перша – з високим рівнем, друга з середнім рівнем, третя з низьким рівнем агресивності. Так, було визначено, що у 15 чоловік встановлен низький рівень агресивності, у 27 середній рівень агресивності, у 17 високий рівень агресивності. Результати нашого дослідження представлені за допомогою діаграми рис. 1, на якій відображена кількість досліджуваних, що різняться за рівнем агресивності представлених у відсотках стосовно всієї групи.

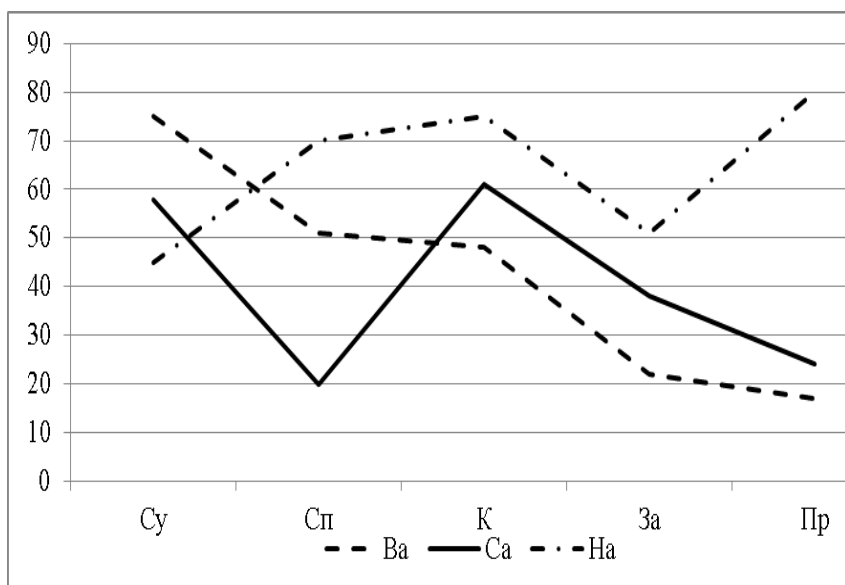

Рис. 2. Профіли конфліктності підлітків з різним рівнем агресивності

Примітка: суперництво (Су), співробітництво (Сп), компроміс (К), запобігання (За), пристосування (Пр), високий рівень агресивності (Va), середній рівень агресивності (Ca), низький рівень агресивності (Ha).

Наступним етапом нашого дослідження було проведення якісного аналізу. Якісний аналіз (метод «профілів») дозволив встановити характерні способи реагування на конфліктні ситуації у осіб з різним рівнем агресивності. Отже, за

допомогою методу профілів здійснювався аналіз отриманих результатів, і вивчалися особливості взаємозв'язків між показниками агресивності та конфліктності.

Даний графік дозволяє виявити найбільш характерні відмінності конфліктності при різних рівнях агресивності.

З'ясовано у підлітків високого рівня агресивності домінує суперництво, та низькі значення уникнення та пристосування, підліткам середнього рівня агресивності притаманні такі схильності до конфліктності як суперництво і майже не зустрічається пристосування, підліткам з низьким рівнем агресивності властиві компроміс та не проявляється суперництво.

На основі якісного аналізу емпіричних даних, встановлено характерні відмінності конфліктності у осіб з різним рівнем агресивності. У результаті дослідження були виділені досліджувані, у яких діагностувалося три рівня агресивності. Виявлені найбільш характерні відмінності конфліктності при різних рівнях агресивності. Як свідчать результати дослідження, у осіб з високим рівнем агресивності, мають місце прояви тенденцій до таких способів реагування на конфліктні ситуації, як конкуренція, яка проявляється у прагненні особистості добитися задоволення своїх інтересів на шкоду інших людей. Також у ході дослідження встановлено, що особи з низьким рівнем агресивності у конфліктних ситуаціях прагнуть задовольнити інтереси усіх учасників конфлікту, проявляють готовність заради іншого пожертвувати своїми інтересами, внаслідок чого вони виявляється в програвші. Доведено, що підлітки, які належать до певного рівня агресивності, відрізняються від інших однолітків різними схильностями до конфліктності, а саме кількісно-якісним з'єднанням показників, що уходять до її структури.

Література

1. Волянська Е. В., Пилипенко В. Е., Сапелкіна Е. В. Соціокультурні детермінанти підліткової агресії. Київ: ПЦ «Фолиант», 2004. 174 с.

2. Максименко К. Агрессивность подростков. Экспериментальное изучение. Психол. журн. 2003. № 6 (54). С. 23.

3. Овсянникова Е. П. Индивидуальный подход к исследованию агрессивного поведения подростков. Научно-методический

електронний журнал «Концепт». 2014. Т. 30. С. 1–5.

4. Рибачук В. Психологічні можливості корекції агресивної поведінки у підлітків. Вісник ХНПУ імені Г. С. Сковороди. Психологія. Вип. 51. С. 180-190.

5. Підліток у великому місті: фактори та механізми соціалізації : кол. моногр. / Л. Г. Сокурянська, В. Л. Арбеніна, О. Б. Зінчина, А. М. Ніколаєвська. Харків : Вид. центр Харк. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна, 2000. 207 с.

УДК: 613.955+373.51

ОСОБЛИВОСТІ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ УЧНІВ ВИПУСКНИХ КЛАСІВ З РІЗНИМ РІВНЕМ УВАГИ

Дегтяренко Т. В.

*доктор медичних наук, професор
кафедри біології і охорони здоров'я,
Університет Ушинського*

Нехаєва Н. Ю.

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Університет Ушинського*

Актуальність проблеми оптимального розвитку пізнавальної діяльності юнацтва та її фундаментальне значення для збереження фізичного і психічного здоров'я обумовлює доцільність подальших розробок в цьому науковому напрямі. Дослідження працездатності та особливостей уваги в підлітковому віці мають теоретико-практичну значущість і відбуваються у міждисциплінарному науковому просторі, про що свідчить інтерес до вказаної проблематики з боку багатьох наукових дисциплін, зокрема філософії, соціології, культурології, педагогіки, диференціальної психофізіології та психології.

Дослідження характеристик уваги проводилися в працях Н. Н. Ланге, С. Л. Рубінштейна, Д. Н. Узнадзе, Е. Н. Соколова, О. Р. Лурії, Н. Ф. Добриніна, О. О. Ухтомського, О. Д. Хомської, У. Найссера, Н. В. Дубровинської, Р. Натаніна, Ю. Д. Кропотова, Д. А. Фарбера, Л. І. Переслені, Л. А. Рожкової,